

TA'LIM DASTURIDA YANGI INTERFAOL METODLARINING QO'LLANISHI. METODIKA

Turdiyeva Izzatoy Sadikovna

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti o'qituvchisi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6379222>

MAQOLA TARIXI

Qabul qilindi: 01-mart 2022

Ma'qullandi: 10-mart 2022

Chop etildi: 14-mart 2022

KALIT SO'ZLAR

Ta'lim samaradorligi, Assessment texnologiyasi, motivatsiya, metod, kommunikativ, kompetentsiyalar, interfaol, texnologiya, klaster, idrok xarita, aqliy refleksiya, assotsiativ fikr.

ANNOTATSIYA

Maqolada ta'lim tizimini rivojlantirish hamda maktab ona tili ta'limida o'quvchilar faolligini oshirishga doir ta'lim texnologiyalari xususida so'z boradi. Ta'lim sohasini rivojlantirishda kreativlikni oshirish, o'quvchiarning zerikmasligi va o'z fikrini to'laqonli bayon eta olishini kuchaytirish, bunda esa interfaol ta'lim usullaridan foydalanishning samarasi haqida so'z yuritilgan. Dars jarayonida o'quvchining faoligini oshirish uchun har xil o'yinlar tashkil etish kabi ustuvor g'oyalar ilgari surilgan.

Hozirgi kunda o'sib kelayotgan yosh avlodlardan yuqori malakali kadrlar tayorlash uchun avvalo, ta'lim muassasalarida o'qiyotgan o'quvchilarning kreativligini (ijodiy faolligini) oshirishga e'tiborni kuchaytirish zarur. Bunga ta'lim sohasida to'siq bo'luvchi bir qancha masalalar mavjud. Masalan, o'quvchilar qiziqarli va ajoyib g'oyalarga ega bo'lsalarda o'qituvchi o'zi kreativ tarzda yondashmaganligi tufayli ularni ifodalashda sustkashlikka yo'l qo'yilishi va dars jarayonida qo'llanilayotgan metodlar o'quvchilarda erkin mustaqil fikrlash ko'nikmalarini shakillantirishga xizmat qilmasligi bilan belgilanadi.

Interfaol metodlarning ta'lim va tarbiya jarayonidagi o'rni va imkoniyatlari.

Interfaol metod – ta'lim jarayonida o'quvchilar hamda o'qituvchi o'rtasidagi faollikni shirish orqali o'quvchilarning

bilimlarni o'zlashtirishini faollashtirish, shaxsiy sifatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Interfaol metodlarni qo'llash dars samaradorligini oshirishga yordam beradi. Interfaol ta'limning asosiy mezonlari: norasmiy bahs-munozaralar o'tkazish, o'quv materialini erkin bayon etish va ifodalash imkoniyati, ma'ruzalar soni kamligi, lekin seminarlar soni ko'pligi, o'quvchilar tashabbus ko'rsatishlariga imkoniyatlar yaratilishi, kichik guruh, katta guruh, sinf jamoasi bo'lib ishlash uchun topshiriqlar berish, yozma ishlar bajarish va boshqa metodlardan iborat bo'lib, ular ta'lim-tarbiyaviy ishlar samaradorligini oshirishda o'ziga xos ahamiyatga ega.

Interfaol mashg'ulot samaradorligi omillari.

Hozirda ta'lim metodlarini takomillashtirish sohasidagi asosiy

yo'nalishlardan biri interfaol ta'lim va tarbiya usullarini joriy qilishdan iborat. Barcha fan o'qituvchilari dars mashg'ulotlari jarayonida interfaol usullardan 146ntell sari kengroq foydalanmoqdalar.

Interfaol usullarni qo'llash natijasida o'quvchilarning mustaqil fikrlash, tahlil qilish, xulosalar chiqarish, o'z fikrini bayon qilish, uni asoslagan holda himoya qila bilish, sog'lom muloqot, munozara, bahs olib 146ntelle ko'nikmalari shakllanib, rivojlanib boradi. Hozir interfaol mashg'ulotlarni olib borishda ma'lumki, asosan interfaol usullar qo'llanilmoqda. Kelgusida esa bu usullar ma'lum darajada interfaol texnologiyaga o'sib o'tishi maqsadga muvofiq. Bu interfaol usul hamda texnologiya tushunchalarining o'zaro farqini bizningcha, shunday ta'riflash mumkin.

Interfaol ta'lim usuli – har bir o'qituvchi tomonidan mavjud vositalar va o'z imkoniyatlari darajasida amalga oshiriladi. Bunda har bir o'quvchi o'z motivlari va 146ntellectual darajasiga muvofiq ravishda turli darajada o'zlashtiradi.

Interfaol ta'lim texnologiyasi — har bir o'qituvchi barcha o'quvchilar ko'zda tutilgandek o'zlashtiradigan mashg'ulot olib borishini ta'minlaydi. Bunda har bir o'quvchi o'z motivlari va 146ntellectual darajasiga ega holda mashg'ulotni oldindan ko'zda tutilgan darajada o'zlashtiradi.

Interfaol mashg'ulotlarni amalda qo'llash bo'yicha ayrim tajribalarni o'rganish asosida bu mashg'ulotlarning sifat va samaradorligini oshirishga ta'sir etuvchi ayrim omillarni ko'rsatishimiz mumkin. Ularni shartli ravishda tashkiliy-pedagogik, ilmiy-metodik hamda o'qituvchiga, o'quvchilarga, ta'lim vositalariga bog'liq omillar deb atash mumkin. Ular o'z

mohiyatiga ko'ra ijobiy yoki salbiy ta'sir ko'rsatishini nazarda tutishimiz lozim.

Tashkiliy-pedagogik omillarga quyidagilar kiradi:

-o'qituvchilardan interfaol mashg'ulotlar olib boruvchi trenerlar guruhini tayyorlash;

-o'qituvchilarga interfaol usullarni o'rgatishni tashkil qilish;

-o'quv xonasida interfaol mashg'ulot uchun zarur sharoitlarni yaratish;

-ma'ruzachining hamda ishtirokchilarning ish joyi qulay bo'lishini ta'minlash;

-sanitariya-gigiena me'yorlari buzilishining oldini olish;

-xavfsizlik qoidalariga rioya qilishni ta'minlash;

-davomatni va intizomni saqlash;

-nazorat olib borishni tashkil qilish va boshqalar.

Interfaol ta'lim va tarbiya jarayoni ishtirokchilari.

Interfaol mashg'ulotlar o'ziga xos tashkiliy tuzilishga ega bo'lib, uni tashkil qilish va olib borish bo'yicha faoliyat turlari alohida ajratilgan va har biri bo'yicha alohida vazifalar shaklida nomlar berilgan. Bunda bir mashg'ulot jarayonida shu mashg'ulotni olib boruvchi bir vaqtda ushbu turli vazifalarni bajarishi ko'zda tutiladi. Shu bilan birga bir mashg'ulotni ikki yoki uch pedagog yoki yordamchilar birgalikda olib borishi ham qo'llaniladi. Ular bajaradigan vazifalariga ko'ra quyidagicha nomlanadilar:

Moderator – ta'lim mazmunini yaratish, modullarini ishlab chiqish.

Trener–o'quvchilarning ko'nikmalarini rivojlantiruvchi mashqlar o'tkazuvchi maxsus tayyorgarlikdan o'tgan mutaxassis.

Fasilitator–darsda ko'makchi, yo'naltiruvchi, jarayonga javob bermaydi, xulosa chiqarmaydi.

Mentor–ustoz, o'rgatuvchi (yakka va guruhli tartibda).

Konsultant–maslahat berish, tushuntirish, qo'shimcha ma'lumot berish.

Lektor–nazariy ma'lumotlar bilan tanishtiruvchi.

Ekspert – kuzatish, tahlil, tekshirish, xulosa, tavsiya, taklif, mulohaza bildirish.

Innovator–yangiliklarni ta'lim mazmuni va mashg'ulotlar jarayoniga joriy q

O'qituvchi–mashg'ulot mavzusi bo'yicha ko'zda tutilgan mazmunni tushuntirish, o'quv jarayoniga rahbarlik.

Spekter–kuzatish, tahlil qilish va xulosalarni bayon qilish.

Koordinator–loyihalar, dasturlarni ishlab chiqishga rahbarlik, ularni amalga

oshirishni rejalashtirish, muvofiqlashtirish, tashkiliy va moliyaviy masalalarni hal etish.

O'quvchilar – ta'lim oluvchilar.

Xulosa qilib aytish mumkinki, interfaol ta'lim bir vaqtda bir nechta masalani hal etish imkoniyatini beradi. Bulardan asosiysi-o'quvchilarning muloqot olib borish bo'yicha ko'nikma va malakalarini rivojlantiradi, o'quvchilar orasida emostional aloqalar o'rnatilishiga yordam beradi, ularni jamoa tarkibida ishlashga, o'z o'rtoqlarining fikrini tinglashga o'rgatish orqali tarbiyaviy vazifalarning bajarilishini ta'minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Shaykhislamov, N. (2020). The Role of Lingvoculturology in Speech Culture. O'zbekistonda innovatsion ilmiy tadqiqodlar va metodlar, 136-140.
2. Shaykhislamov, N. (2020). In the Field of Modern Linguistics -Linguoculturology. Мировая наука, 5(41), 33-36.
3. Shaykhislamov, N. (2020). Lingvokulturologiyaning tarixiy va nazariy asoslari. O'zbekistonda ilm-fan va ta'lim, (2), 186-188.
4. Shayxislamov, N. (2020). Proverb as an object of linguistic analysis. Yoshlarning innovatsion faolligini oshirish, ma'naviyatini yuksaltirish va ilm-fan sohasidagi yutuqlari, 31-33.
5. Shayxislamov, N. (2020). Ona tili darslarini o'qitishda kakografiya usulini qo'llash. Янги Узбекистонни курут ва ривожлантиришда ёшларнинг фаоллиги, 317-320.